

Synpunkter på förslag till budget 2025-2027

Sacorådet i Härryda är en sammanslutning mellan 11 fackförbund för akademiker, som verkar i Härryda Kommun: Akademikerförbundet SSR, Akavia, DIK, Sveriges Arbetsterapeuter, Fysioterapeuterna, Naturvetarna, Sveriges Arkitekter, Sveriges Ingenjörer, Sveriges Lärare, Sveriges Psykologförbund samt Sveriges Skolledarförbund.

Generellt angående budgeterat löneutrymme

Sacorådet anser att 3 % löneutrymme är för lågt. Reallönesänkningar är ett faktum med tanke på inflationen, men också relativt märket inom den konkurrensutsatta sektorn förra året 4,1% som Härryda kommun inte har hängt med i.

I tider av stora kompetensförsörjningsutmaningar behöver olika åtgärder vidtas för att locka till sig utbildad, kompetent samt erfaren personal. Men också för att behålla den personal som finns på plats som innehar både erfarenhet och kvalificerad kompetens i yrket men också specifik kunskap om, och upparbetade samarbeten och kontakter inom Härryda Kommun. Hur lyckas en attraktiv kommun och arbetsgivare att rekrytera och behålla personal? Jo, genom konkurrenskraftig löneutveckling, god arbetsmiljö = friska arbetsplatser, samt ett bra ledarskap. Lägg därtill möjligheter till fortbildning och utbildning så har vi kommit långt.

I löneutrymmet behöver rymmas inte bara ordinarie årlig lönerevision, utan också de Härryda-specifika särskilda satsningarna på strategisk kompetensförsörjning och jämställda löner. 2023 tycks utrymmet för dessa potter bli knappt 0,15% av lönesumman, och Sacorådet menar att det behövs ett större utrymme för sådana nödvändiga och strategiska satsningar.

Sektorn för samhällsbyggnad

Härryda kommun har antagit ett ambitiöst klimat- och hållbarhetsstrategiskt program där det beslutats att Härrydas arbete ska koncentreras kring fem insatsområden. Inom flera av dessa områden, bland annat Klimatsmart och resurseffektiv, Robusta ekosystem och biologisk mångfald och Trygghet, hälsa och livsvillkor spelar planeringen av den fysiska miljön en central roll för att nå kommunens målsättning.

Utifrån den fastställda ramen för 2024–2026 och de personalminskningar och resursminskningar de medför, bedömer Sacorådet att det saknas förutsättningar för att uppnå målsättningarna i det hållbarhetsstrategiska programmet via fysisk planering. Det som saknas är resurser att arbeta strategiskt och i den takt som krävs för att uppnå de uppsatta målen. Exempelvis har det tidigare

funnits en ambition att arbeta mer systematiskt med klimatanpassning, men idag finns inte resurser för sådana satsningar. Den enda särskilda satsningen inom klimatanpassning i sektorsplanen för sektorn för samhällsbyggnad för 2024 är en allmän kompetenshöjning för alla verksamheter inom området. Sacorådet anser att det inte är brist på kompetens som är problemet, utan att det behövs tid och resurser för att arbeta systematiskt med dessa frågor.

Sacorådet noterar även brist på ekonomiska förutsättningar att arbeta med ekosystemtjänster och biologisk mångfald på kommunens egen mark då trafikenhetens driftbudget sedan 2017 har sänkts med cirka 16% om man tar hänsyn till inflationen. Detta trots att kommunen växt kraftigt vilket medför fler allmänna platser som behöver skötas. Konsekvensen blir en återhållsam skötsel av kommunens mark. Lösningar utanför ordinarie drift som hade kunnat gynna den biologiska mångfalden eller ekosystemtjänster måste prioriteras bort. Till exempel har bekämpning av invasiva växter pausats helt för att det saknas medel till detta.

Även om punktinsatser fortsatt kommer att göras i samband med pågående projekt, exempelvis i detaljplaner där sektorn idag arbetar med hållbarhetsstrategiska frågor, är dessa långt ifrån de omfattande satsningar som efterfrågas i den strategiska planen för mandatperioden 2023–2026, antagen av kommunfullmäktige den 30 mars 2023 kopplat till agenda 2030.

Sacorådet vill också trycka på att den efterfrågade förmågan till framdrift i alla skeden inom samhällsbyggnadsprocessen kommer bli lidande i och med den 2024 fastlagda budgeten och dess konsekvenser. Beslutsfattare behöver vara medvetna om att nuvarande rambudget kommer att minska sektorns robusthet och flexibilitet, med reella konsekvenser såsom längre handläggningstider och en sämre förmåga att skala upp när konjunkturen vänder. Sektorn har historiskt haft svårt att rekrytera personal och den pågående personalminskningen på sektorn kommer sannolikt försämra kommunens arbetsgivarvarumärke. Dessutom kommer förmågan att vara serviceorganisation för medborgare och näringsliv att minska, eftersom färre anställda måste hantera fler uppgifter. Fokus kommer i högre grad att behöva läggas på den absolut oundgängliga kärnverksamheten, där antalet uppdrag kommer att behöva stå i proportion till de minskade resurser som finns inom förvaltningen.

Sektorn för socialtjänst

I nationell och kommunal befolkningsprognos visas att både andelen och antalet personer över 85 år kommer att öka dramatiskt fram till 2033. Med stigande ålder ökar behov av vård och omsorg samt hälso- och sjukvård.

Vi har samtidigt en pågående omställning till god och nära vård som innebär en vårdförskjutning där många fler personer med komplexa behov och omfattande insatser behöver få hälso- och sjukvård i hemmet, i stället för som tidigare inom regionens slutenvård. Utvecklingsarbete som pågår runt om i landets kommuner och regioner visar på flera framgångsfaktorer för den nära vården. Det handlar bland annat om användning av ny teknik för att utveckla arbetssätt i hälso- och sjukvård och omsorg, att personal kan medverka i utveckling av e-tjänster, har digital kompetens och börjar arbeta på nya sätt samt satsning på kompetensförsörjning som stödjer omställningen mot nära vård. Förmåga att arbeta över traditionella gränser, kommunicera och jobba preventivt och proaktivt är viktiga delar.

Den nya socialtjänstlagen som väntas träda i kraft i juli 2025 betonar även den vikten av förebyggande, tillgängliga, tillitsskapande, jämställda och kunskapsbaserade arbetssätt – både utifrån lagstiftning och för att möta samhällets utmaningar.

Den nya socialtjänstlagen måste antas innebära ökade kostnader. Det förebyggande arbetet är essentiellt och kommer med kostnader som inte enbart kan lösas inom ram eller med förhoppningar om statliga bidrag.

Utifrån dessa aspekter ser Sacorådet att det behövs - förutom ökade hemtjänstinsatser och fler platser på särskilt boende - även utökade resurser för kommunal hälso- och sjukvård inklusive rehabiliteringspersonal som arbetsterapeuter och fysioterapeuter. Enligt Socialstyrelsen är de vanligaste utredande åtgärderna inom kommunal primärvård just bedömning av hjälpmedelsbehov samt uppföljning av hjälpmedelsförskrivning, som framförallt utförs av legitimerad rehabpersonal.

Sacorådet yrkar därför på att kommunen i sin budget tar höjd för ökade kostnader för legitimerade arbetsterapeuter och fysioterapeuter samt för tekniska hjälpmedel.

Sektorn för utbildning, kultur och fritid

I "Förvaltningens bedömning och underlag till budgeten 2025-2027" under Resultat står det: "2024 är ett tufft år ekonomiskt sett medan det ser ljusare ut för 2025-2027 på en övergripande nivå.[...] Förvaltningens underlag till budget innehåller ett resultat om 103 mnkr för 2025 [...] Även om det på kommunnivå ser bättre ut framöver så finns det på nämnds- och sektornivå stora ekonomiska utmaningar med att anpassa verksamheterna till såväl demografi som konjunktur. [...] För att nå det finansiella målet 'resultatets andel av skatter och generella statsbidrag är lägst 2,5%' behövs ett årligt positivt resultat om mellan 72-78 mnkr."

Vad man alltså kan utläsa ur denna text är att anpassningar UKF måste göra handlar om demografi och/eller konjunktur. Men enligt analysen om konjunktur kan vi utläsa att "det ser ljusare ut" och utifrån målet 72-78mnkr anser Sacorådet att neddragningarna inom UKF inte är nödvändig. Det som kvarstår är demografi. Det vi befarar är att man återigen skapar en alldeles för snäv ram för verksamheten. Konsekvenserna av detta kan förväntas bli: större klasser, ökad arbetsbörda för lärare, sjukskrivningar och försämrade resultat för skolbarnen.

Sacorådet saknar satsningar som syftar till att minska barngruppernas storlek i förskolan. Vi anser att en kommun som går ut med satsningen Sveriges Bästa Skola ska följa Skolverkets riktmärke. Sveriges Bästa Skola börjar i förskolan!

Prognosen visar att elevunderlaget minskar på flera grundskolor, det innebär en tightare budget. Detta slår väldigt hårt mot skolorna som trots det vikande elevunderlaget har lika stora kostnader för skolan, då antalet klasser och grupper kan vara oförändrade även om elevantalet minskar. Kostnaden för lärarna kvarstår därmed. Sacorådet anser att grundskolan är underfinansierad och har varit det i flera år. Lägg därtill att det redan saknas marginaler för att tillgodose elevers behov av anpassningar och särskilt stöd. Sacorådet saknar också satsningar på Sveriges Bästa Skola.

Befolkningsprognosen visar att antal studenter åldrarna 16-19 år ökar. Detta tenderar att göra så att kostnaden ökar för gymnasieelever eftersom kommunen då måste köpa plats på utbildningar i andra kommuner och fristående skolor. Sacorådet anser att gymnasieverksamheten bör kompenseras för den ökade volymförändringen.

Sacorådet konstaterar och vill betona att det är viktigt med en fungerande och långsiktigt elevhälsoarbete för våra barn och ungdomars utveckling och välmående. Mycket av

elevhälsoarbetet är just långsiktigt och det är viktigt att det arbete för ökad trygghet och studiero som pågår får fortsätta utvecklas. Vi ser med oro på att "anpassningar" inom utbildningsverksamheterna realiserar som nedskärningar, och riskerar att drabba det förebyggande och främjande arbetet som är så viktigt för att alla elever ska lyckas i skolan.

Sacorådet vill också uppmärksamma kulturhusens och bibliotekens ökade kostnader, som vi lyft tidigare och som inte räknats upp på flera år, och som blir ännu mer aktuell i år med tanke på kompensation för ökad inflation. Det gäller exempelvis

E-böcker: Lånen av e-böcker och e-ljudböcker ökar stadigt och i takt med detta ökar också bibliotekens kostnader i och med att det innebär en kostnad om 13 kr (!) för varje bok som lånas ut. Utan erforderlig budget medför e-böckerna paradoxalt nog en försämring för låntagarna då biblioteken exempelvis behöver begränsa antalet lån för att hålla kostnaderna nere.

Mediainköp: Biblioteken har inte fått någon uppskrivning i budget på många år, trots att kostnaderna ökar med inflationen. Utgivningen av böcker ökar och det gör också inköpsförslag från kommuninvånare, som biblioteket försöker att tillgodose i den mån det är möjligt och rimligt. Efterfrågan är dock långt större än vad som kan tillgodoses inom hittills budget.

Programverksamhet: Även kostnader för att boka författare, musiker, teater mm ökar med inflationen. Budget för detta har inte uppräknats på många år, det skulle behöva göras årligen.

Digitalisering: Digitalisering är ett brett område och våra kulturhus och bibliotek bör ligga i framkant med fungerande teknik. Så är inte fallet idag. Målgruppen är alla invånare i kommunen och det är många som kommer till våra hus för att de behöver hjälp med det digitala - hjälp som de inte får på annat håll i kommunen. Det handlar om allt från att skriva ut kontoutdrag till att hitta rätt blankett på Försäkringskassans hemsida. Tekniken ska fungera och personalen ska ha relevanta redskap för att kunna utföra sitt arbete. I nuläget är mycket hårdvara (skrivare, kopiator etc.) utdaterad och behöver bytas ut för att hålla standard.

En annan del av digitaliseringen är att då biblioteken genomför fler och fler programpunkter där personalen medverkar i exempelvis scensamtal och håller i presentationer behöver det finnas fungerade teknik såsom ljudsystem som inte kräver att ljudtekniker närvarar.

Närvaron på sociala medier kräver relevant innehåll, och för att kunna åstadkomma det behövs viss utrustning och tillgång till en del bild- och redigeringsprogram samt aktuella appar.

Sammantaget ser Sacorådet många goda skäl till att räkna upp kulturhusens och bibliotekens budget, åtminstone i takt med inflationen, för bibehållen kvalitet.

För SACO-rådet i Härryda, 2024-05-22

Anna Carlsson, ordförande

Lova Hillarp Katz, vice ordförande